

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Η 2^η εκδοχή συντάχθηκε τον Μάιο 2018
© 2018 Diversity Development Group
All rights reserved. Licensed to the European Union
under conditions

Συντάχθηκε από το Diversity Development Group με τη συνεισφορά των υπόλοιπων εταίρων για την
κοινοπραξία του InterCap

Επικοινωνία:

- Dr. Karolis Zibas, karolis@diversitygroup.lt, +370 615 14401
- Akvilė Kriščiūnaitė, akvile@diversitygroup.lt

Μεταφράστηκε από το CARDET και το ΚΜΟΠ

Επικοινωνία:

- Για Κύπρο (CARDET): Χαράλαμπος Στεργίου, charalambos.stergiou@cardet.org, +357 22 002106
- Για Ελλάδα (ΚΜΟΠ): Αντιγόνη Νουνού, intercap@kmop.eu, +30 210 3637547

KINDLING A BETTER WORLD

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

ΤΟ ΕΡΓΟ

Το έργο «Αναπτύσσουμε τις ικανότητές μας μαζί: Δημιουργία ευρωπαϊκών Δικτύων Πανεπιστημίων και Κοινωνίας των Πολιτών για την προώθηση της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης σε θέματα μετανάστευσης, ασφάλειας και αιεφόρου ανάπτυξης σε ένα αλληλοεξαρτώμενο κόσμο» (InterCap) είναι ένα τριετές έργο (Νοέμβριος 2017 – Οκτώβριος 2020) που χρηματοδοτείται από το ταμείο EuropeAid και αποσκοπεί στη σύσταση ευρωπαϊκών δικτύων ανάμεσα σε πανεπιστήμια και οργανισμούς από την Κοινωνία των Πολιτών, την ανάπτυξη των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών φορέων και την προώθηση της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης με έμφαση σε θέματα μετανάστευσης, ασφάλειας και αιεφόρου ανάπτυξης σε έναν αλληλοεξαρτώμενο κόσμο.

Προς αυτή την κατεύθυνση, το InterCap φέρνει σε επαφή 13 οργανισμούς από 12 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης - που ειδικεύονται σε θέματα κατάρτισης εκπαιδευτικών, εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, αιεφόρου ανάπτυξης και μετανάστευσης- με περισσότερους από 40 συνεργάτες από όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το έργο στοχεύει στην ενίσχυση της κριτικής κατανόησης των εκπαιδευτικών φορέων σε θέματα μετανάστευσης και αιεφόρου ανάπτυξης, στο ευρύτερο πλαίσιο των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Οι μελλοντικοί εκπαιδευτικοί, έχοντας την κατάλληλη κατάρτιση, αναμένεται να συμβάλουν σημαντικά στην ευαισθητοποίηση όσον αφορά στη σχέση μεταξύ μετανάστευσης, ασφάλειας και αιεφόρου ανάπτυξης.

Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από:

Τη σύνταξη εθνικών εκθέσεων από τις χώρες που συμμετέχουν, στις οποίες θα εξετάζεται η παρούσα κατάσταση για τη σχέση ανάπτυξης και μετανάστευσης, τον κυρίαρχο δημόσιο λόγο και την αναπτυξιακή εκπαίδευση

Τη διεξαγωγή έρευνας στο επίπεδο της ΕΕ, στην οποία θα διερευνηθούν οι πολιτικές και το θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ

Τη διοργάνωση συνεδρίου σχετικά με το θέμα, που θα απευθύνεται σε σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, φορείς χάραξης πολιτικής και εκπροσώπους από την κοινωνία των πολιτών

Την προετοιμασία κατ' ιδίαν και διαδικτυακών διδακτικών ενοτήτων σχετικών με το θέμα, που θα απευθύνονται σε ειδικούς της εκπαίδευσης, οι οποίοι στη συνέχεια θα εφαρμόσουν την αποκτηθείσα γνώση για να εκπαιδεύσουν εκπαιδευτικούς

Οι εταίροι του InterCap επιδιώκουν:

- Να διασφαλίσουν συνοχή και συνέπεια στην υλοποίηση της αναπτυξιακής εκπαίδευσης σε θέματα μετανάστευσης, αιεφόρου ανάπτυξης και αλληλεξαρτήσεων σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο.
- Να ενισχύσουν τις δεξιότητες των εκπαιδευτικών, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτών από οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών και πανεπιστήμια, στο πλαίσιο της αναπτυξιακής εκπαίδευσης.

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

- Να παράσχουν, στο πλαίσιο της κατάρτισης των εκπαιδευτικών, ποιοτικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο που περιλαμβάνει τη χρήση παιδαγωγικών μεθόδων για την ανάπτυξη της κριτικής κατανόησης.
- Να διερευνήσουν και να ενισχύσουν τη σχέση μεταξύ της παροχής ποιοτικής αναπτυξιακής εκπαίδευσης και της διαμόρφωσης ορθών αντιλήψεων για τη μετανάστευση και την ανάπτυξη, αξιοποιώντας τεκμηριωμένες πρακτικές, προωθώντας καλές πρακτικές και δημιουργώντας συνέργειες ανάμεσα σε εμπλεκόμενους φορείς.

Το έργο αντλεί εμπειρία και γνώσεις από τις ακόλουθες συμμετοχικές εκπαιδευτικές μεθόδους:

- **Φιλοσοφία για Παιδιά (Philosophy for Children – P4C)**, που εστιάζει στη σκέψη, τη λογική και την αμφισβήτηση και συνδέεται επίσης με την ιδιότητα του Παγκόσμιου Πολίτη.
- **Ανοιχτοί Χώροι για Διάλογο και Έρευνα (Open Spaces for Dialogue and Inquiry – OSDE)**, που αναφέρονται στη δημιουργία ανοικτών και «ασφαλών» χώρων για κριτική σκέψη και συζήτηση για παγκόσμια θέματα.
- **Θέατρο για τη Ζωή (Theatre for Living – T4L)**, δηλ. το δράμα και το θέατρο ως παράγοντες κοινωνικής αλλαγής.

Διαβάστε περισσότερα στο
www.developptogether.eu

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα έκθεση αποτελεί μέρος του έργου InterCap, το οποίο αποσκοπεί στην ενίσχυση της κριτικής κατανόησης σε θέματα μετανάστευσης, στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης γενικότερα και των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης ειδικότερα. Σκοπός του έργου είναι να συμβάλει, μέσα από την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, στην ευαισθητοποίηση τους σχετικά με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης και στη σύνδεση αυτών των στόχων με τη μετανάστευση, προκειμένου οι εκπαιδευτικοί φορείς να είναι σε θέση να ευαισθητοποιήσουν περαιτέρω το κοινό τόσο σε θέματα μετανάστευσης όσο και στη σχέση της με την αειφόρο ανάπτυξη.

Οι στόχοι της έκθεσης είναι:

- 1 Ο προσδιορισμός της εννοιολογικής σχέσης μεταξύ της διεθνούς μετανάστευσης και άλλων παγκόσμιων διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης και της αειφόρου ανάπτυξης σε ευρωπαϊκό επίπεδο
- 2 Η επισήμανση των κενών στην κατανόηση από μέρους του κοινού τόσο της μετανάστευσης όσο και της αειφόρου ανάπτυξης
- 3 Η κατανόηση των προκλήσεων και των τρόπων με τους οποίους η αναπτυξιακή εκπαίδευση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως μέσο για την ευαισθητοποίηση του κοινού σε διάφορα εθνικά πλαίσια.

Η παρούσα ανάλυση θα συμβάλει στη δημιουργία ενός πιο αποτελεσματικού μοντέλου για την αναπτυξιακή εκπαίδευση, που θα εστιάζει σε τοπικό επίπεδο και το οποίο θα απευθύνεται σε υποψήφιους εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, οι συστάσεις αφορούν και ζητήματα πέραν της ικανότητας των εκπαιδευτικών, όπως είναι οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις, η διατομεακή συνεργασία και ο ρόλος των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην ευαισθητοποίηση του κοινού.

Η έκθεση ενσωματώνει **13 εθνικές εκθέσεις, την έρευνα σε επίπεδο ΕΕ, μια διακρατική έκθεση ελέγχου και μια συνοπτική έκθεση για τους φορείς λήψης αποφάσεων**. Οι εταίροι του έργου συνέταξαν εθνικές εκθέσεις, συνδυάζοντας την έρευνα σχετικά με την παρούσα κατάσταση (βιβλιογραφική ανασκόπηση) και την εργασία πεδίου (ομάδες εστιασμένης συζήτησης και/ή συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες).

Η Συνοπτική Έκθεση χωρίζεται σε δύο μέρη: την Έρευνα σε επίπεδο ΕΕ και μελέτες περίπτωσης που περιλαμβάνουν βασικά πορίσματα από τις 13 εθνικές εκθέσεις.

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Καθώς ο κόσμος καθίσταται ολοένα και πιο αλληλοεξαρτώμενος και η διεθνής μετανάστευση αυξάνεται με γοργούς ρυθμούς, η διασυνοριακή μετακίνηση γίνεται σημαντική δύναμη και αναπόσπαστο μέρος της ανάπτυξης τόσο στις χώρες προέλευσης όσο και στις χώρες προορισμού. Ωστόσο, ο ανεπαρκής χειρισμός του ζητήματος της μετανάστευσης δημιουργεί μια σειρά από προβλήματα στην αειφόρο ανάπτυξη των κοινωνιών. Προκειμένου να μεγιστοποιήσουμε την επίδραση της μετανάστευσης στην ανάπτυξη, είναι απαραίτητο να υπάρξουν αποτελεσματικές πολιτικές και θεσμικό πλαίσιο, καθώς και συνοχή ανάμεσα στους διάφορους τομείς πολιτικής. Η παρούσα έκθεση αποσκοπεί στο να εξετάσει το τελευταίο, αλλά και να αξιολογήσει τις επικρατούσες αντιλήψεις της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης σχετικά με τη μετανάστευση και την αειφόρο ανάπτυξη, αφού αυτές αποτελούν βασικούς παράγοντες για την αποτελεσματική μετανάστευση και τη διαχείριση της ανάπτυξης, τόσο σε κρατικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο της ΕΕ. Η έκθεση ασχολείται, επίσης, με την τρέχουσα κατάσταση σχετικά με την αναπτυξιακή εκπαίδευση, ως ένα μέτρο για την ευαισθητοποίηση του κοινού.

Παράλληλα με τη δευτερογενή έρευνα, πραγματοποιήθηκαν και τέσσερις συνεντεύξεις με εμπειρογνώμονες. Οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν μέσα από κατευθυνόμενη δειγματοληψία, με βάση συγκεκριμένα ζητούμενα, όπως η σχετική εμπειρογνωσία, η ύπαρξη πολυμορφίας όσον αφορά στην εθνική καταγωγή και η θεσμική εκπροσώπηση. Οι εμπειρογνώμονες ειδικεύονται στους ακόλουθους τομείς:

Αειφόρος
Ανάπτυξη

Παγκόσμια
Εκπαίδευση

Σχέση
μετανάστευσης-
ανάπτυξης

Αναγκαστική
μετανάστευση

Οι γνώσεις των εμπειρογνομώνων έχουν ενσωματωθεί στην έκθεση, ώστε να επιτευχθεί μια πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση.

Σχέση μεταξύ μετανάστευσης και αειφόρου ανάπτυξης

Η μετανάστευση και η ανάπτυξη είναι δύο έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους. Η οικονομική ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες οδηγεί συχνά σε αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που έχει την οικονομική δυνατότητα να μεταναστεύσει, επειδή γνωρίζει τις ευκαιρίες που υπάρχουν στο εξωτερικό. Η τάση αυτή, όμως, πολλές φορές έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση του όγκου των μεταναστευτικών κυμάτων προς διάφορες χώρες. Η μετανάστευση παραδοσιακά θεωρούμενη ως «σύμπτωμα της αποτυχίας ανάπτυξης», το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί, έγινε αντιληπτή ως πιθανή απειλή και βάρος για τις αναπτυσσόμενες χώρες αλλά και υπεύθυνη για το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων» (brain drain) στον αναπτυσσόμενο κόσμο (ECDPM και ICMPD, 2013). Η έρευνα για τα εμβάσματα στις αρχές της δεκαετίας του 2000, ωστόσο, έθεσε υπό αμφισβήτηση τον κυρίαρχο λόγο και αποτέλεσε την αφετηρία για μια καινούρια προσέγγιση της μετανάστευσης, στο πλαίσιο της οποίας αναγνωρίστηκε η επίδρασή της στην ανάπτυξη (De Haas, 2010). Τα εμβάσματα που λήφθηκαν από τους μετανάστες της διασποράς αποτελούν μια σημαντική πηγή εισοδήματος για τις οικογένειες και τις κοινότητες στις χώρες εξαγωγής μεταναστών. Μόνο το 2017, οι αναπτυσσόμενες χώρες έλαβαν περίπου 443 δισεκατομμύρια

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

δολάρια σε εμβάσματα, ποσό που υπερβαίνει την αναπτυξιακή βοήθεια (Παγκόσμια Τράπεζα, 2017). Επομένως, η μετανάστευση μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για την καταπολέμηση της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες (ODI, 2017). Ταυτόχρονα, η μετανάστευση βοηθά στην κάλυψη σημαντικών εργασιακών κενών και στη μείωση των οικονομικών δυσκολιών του γηράσκοντος πληθυσμού στον Παγκόσμιο Βορρά.

Παρόλα αυτά, η σχέση μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης είναι ένα πιο περίπλοκο ζήτημα που θα πρέπει επομένως να αντιμετωπιστεί με τη δέουσα προσοχή. Αν τύχει κακής διαχείρισης, η διακρατική μετακίνηση μπορεί να οδηγήσει σε υπανάπτυξη (De Haas, 2010). Ως αποτέλεσμα της ανεπαρκούς διαχείρισης της μετανάστευσης, οι μετανάστες έχουν συχνά περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας, σύστημα υγείας και αποτελεσματικούς μηχανισμούς ένταξης. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να πέσουν θύματα εκμετάλλευσης και εμπορίας προσώπων. Όταν οι μετανάστες είναι παράνομοι, τότε είναι πιθανόν να βρεθούν σε ακόμη πιο επισφαλείς καταστάσεις. Η κακή διαχείριση της μετανάστευσης μπορεί, επομένως, να οδηγήσει σε κοινωνικές εντάσεις και ανισότητες, οι οποίες ενέχουν τον κίνδυνο της διατάραξης της κοινωνικής συνοχής και της εμπιστοσύνης ανάμεσα στα μέλη των κοινοτήτων στις κοινωνίες υποδοχής (Putnam et al. 1993; Kawachi et al., 1997; Khambule and Siswana, 2017). Βέβαια, αξίζει να σημειωθεί ότι, επειδή η νόμιμη μετανάστευση αποτελεί κατά κάποιο τρόπο μια διαδικασία επιλογής, τα άτομα τα οποία επωφελούνται από αυτήν είναι συνήθως όσα ανήκουν σε σχετικά προνομιούχες κοινότητες στη χώρα προέλευσης, ενώ οι ομάδες που χρήζουν περισσότερης βοήθειας δεν επωφελούνται. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να καταστούν τα οφέλη της μετανάστευσης διαθέσιμα σε άτομα διαφορετικού κοινωνικο-οικονομικού υπόβαθρου και όχι να περιορίζονται αποκλειστικά σε επαγγελματίες με υψηλή εξειδίκευση.

Καθώς οι κλιματικές καταστροφές και οι συγκρούσεις είναι πιθανόν να αυξηθούν στο μέλλον, η αναγκαστική μετανάστευση αναμένεται να ενταθεί ακόμη περισσότερο (Adam, 2009). Είναι, επομένως, κρίσιμης σημασίας οι εκάστοτε αρχές να είναι προετοιμασμένες να υποδεχτούν και να ενσωματώσουν αποτελεσματικά τους πρόσφυγες, έτσι ώστε να ελαχιστοποιήσουν την έκταση των ανθρωπιστικών τραγωδιών και, με αυτό τον τρόπο, να εκπληρώσουν τη δέσμευσή τους «να μη μείνει κανένας πίσω», η οποία αποτελεί μια θεμελιώδη αρχή του ΟΗΕ για την Ατζέντα μετά το 2015 (UN, 2017). Για να αποφευχθεί ο πολιτικός και κοινωνικός διχασμός, αλλά και η εκμετάλλευση του ζητήματος για πολιτικούς σκοπούς, η οποία ακολούθησε τη λεγόμενη “προσφυγική κρίση”, είναι απαραίτητο να καταπολεμηθούν οι εσφαλμένες αντιλήψεις της κοινής γνώμης για τη μετανάστευση και το άσυλο. Η αντίληψη της μετανάστευσης ως απειλής για την εθνική ασφάλεια και οι προκαταλήψεις σχετικά με τους μετανάστες, ειδικά τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο, πρέπει να καταπολεμηθούν μέσω μιας πιο προσεγγιστικής παρουσίας των ζητημάτων αυτών.

Θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο: Η οπτική της ΕΕ για τη διεθνή μετανάστευση, την αιεφόρο ανάπτυξη και την Ατζέντα 2030

Η θετική επίδραση της μετανάστευσης στην παγκόσμια ανάπτυξη αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά από την ΕΕ περισσότερο από μια δεκαετία πριν. Ωστόσο, το ισχύον πλαίσιο για τη μετανάστευση συχνά έρχεται σε αντίθεση με τους αναπτυξιακούς στόχους της ΕΕ. Ιδιαίτερα, η έμφαση στη μη νόμιμη μετανάστευση και την επανεισοδοχή που δίνεται στο πλαίσιο της «Συνολικής Προσέγγισης της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας», αντιτίθεται στις δεσμεύσεις της ΕΕ για προστασία των μεταναστών, ενώ η επιλογή μεταναστών με υψηλή εξειδίκευση ενέχει τον κίνδυνο διαρροής επιστημονικού δυναμικού στις χώρες προέλευσης (Martin, 2013). Οι επιδιώξεις συγκεκριμένων παραγόντων για τη διατήρηση των μεταναστευτικών ροών σε χαμηλά επίπεδα προκειμένου να διατηρήσουν την πολιτική τους επιρροή αποτελούν μια μεγάλη πρόκληση για τη συνοχή των πολιτικών στον συγκεκριμένο τομέα. Τα ζητήματα αυτά απέκτησαν ακόμη μεγαλύτερη σημασία στο πλαίσιο των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, οι οποίοι αποσκοπούν σε ένα μεταναστευτικό πρόγραμμα δράσης που εστιάζει στην ανάπτυξη.

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

Στο πλαίσιο της πρόσφατης συζήτησης σχετικά με το μέλλον των ευρωπαϊκών έργων εν όψει της αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ (γνωστής ως Brexit), προέκυψε το σημαντικό ζήτημα της σύγκρουσης συμφερόντων εντός της ΕΕ. Το επίπεδο της πολιτικής ευαισθητοποίησης σχετικά με τη μετανάστευση μεταφράζεται σε έλλειψη ηγετικού πνεύματος και προθυμίας για προώθηση αλλαγών υπέρ της ανάπτυξης στο πλαίσιο της μεταναστευτικής ατζέντας τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο της ΕΕ. Τα βραχυπρόθεσμα εσωτερικά συμφέροντα πολιτικών κομμάτων που αποβλέπουν στην υποστήριξη της κοινής γνώμης υπερβαίνουν τους μακροπρόθεσμους στόχους για διεθνή αειφόρο ανάπτυξη

(Hong and Knoll, 2016). Λόγω της σχετικά ευέλικτης φύσης της Ατζέντας 2030 και της έλλειψης πολιτικού ενδιαφέροντος, κάποιες χώρες υλοποιούν τους Στόχους επιφανειακά ή επιλεκτικά. Όπως αναφέρθηκε και στις συνεντεύξεις με τους εμπειρογνώμονες, η εφαρμογή των Στόχων γίνεται μια άσκηση «πολλαπλής επιλογής»¹ οι Στόχοι μπορεί να ενσωματώνονται σε πολιτικές, ωστόσο δεν μεταφράζονται απαραίτητα σε δράσεις¹.

Σε αυτές τις συνθήκες, η σύνδεση των αναπτυξιακών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο με μια επιλεκτική και ασαφή μεταναστευτική πολιτική αποτελεί πλέον κοινή πρακτική. Οι πολιτικές αυτές φαίνεται να δίνουν, συχνά, έμφαση στην επίδραση που έχουν στην ανάπτυξη των χωρών προέλευσης, στην πραγματικότητα όμως βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα συμφέροντα των χωρών υποδοχής, τα οποία έμμεσα, αλλά και κάποιες φορές άμεσα, συγκρούονται με τη δέσμευση για παγκόσμια ανάπτυξη. Η έμφαση στις διαδικασίες επανεισδοχής και ελέγχου των συνόρων, η προτίμηση σε εξειδικευμένους μετανάστες και η ελλιπής προσοχή που δίνεται στην ενσωμάτωση των μεταναστών εξυπηρετούν τα εθνικά συμφέροντα των χωρών, συχνά όμως συγκρούονται με τους παγκόσμιους αναπτυξιακούς στόχους.

Μια άλλη ανησυχητική τάση στις αναπτυξιακές και μεταναστευτικές πολιτικές είναι η εργαλειοποίηση της συνεργασίας υπέρ της ανάπτυξης για σκοπούς διαχείρισης της μετανάστευσης. Καθιστώντας τη συνεργασία στις διαδικασίες επανεισδοχής όρο για παροχή αναπτυξιακής βοήθειας, όπως υποδηλώνει η “Συνολική Προσέγγιση της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας”, η ΕΕ μεταβάλλει τη συνεργασία αυτή σε εργαλείο που ενισχύει μια περιοριστική μεταναστευτική ατζέντα, η οποία επικεντρώνεται στην ασφάλεια και η οποία “υπονομεύει εξ ολοκλήρου την υποχρέωση της ΕΕ για τη Συνοχή της Αναπτυξιακής Πολιτικής (ΣΑΠ)” (CONCORD, 2015:7). Σε αυτό το σημείο αξίζει να υπογραμμιστεί ότι η εργαλειοποίηση αυτή βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη εσφαλμένη αντίληψη ότι η ανάπτυξη θα μειώσει τις μεταναστευτικές ροές, μια άποψη που αντιτίθεται τόσο στη μακρόχρονη αποστολή της ΕΕ για εξάλειψη της φτώχειας όσο και στους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Η συζήτηση στον δημόσιο λόγο και τα ΜΜΕ σχετικά με τη διεθνή μετανάστευση και την αειφόρο ανάπτυξη

Τα ευρήματα του Ευρωβαρομέτρου (2017· 2018) δείχνουν ότι παρόλο που οι Ευρωπαίοι δεν έχουν έντονες προκαταλήψεις απέναντι στους μετανάστες σε προσωπικό επίπεδο και ότι τείνουν να υποστηρίζουν τη συνεργασία για την επίτευξη ανάπτυξης σε τρίτες χώρες, δεν είναι κατάλληλα ενημερωμένοι για την τρέχουσα πραγματικότητα αυτών των ζητημάτων. Οι αντιλήψεις τους για τη μετανάστευση είναι διαστρεβλωμένες· η

¹ Σε επίπεδο ΕΕ, για παράδειγμα, μόνο λίγες νόμιμες μεταναστευτικές οδοί έχουν ανοίξει προς την Ευρώπη, παρά τη δέσμευση για διάνοιξη τους από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για τη Μετανάστευση (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2016). Για παραδείγματα σε εθνικό επίπεδο, παρακαλούμε όπως δείτε τις εθνικές εκθέσεις.

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

μετανάστευση εξακολουθεί να γίνεται αντιληπτή ως πρόβλημα παρά ως ευκαιρία. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Ευρωβαρόμετρου, οι Ευρωπαίοι δεν έχουν συνειδητοποιήσει τον θετικό ρόλο που διαδραματίζει η μετανάστευση στην ανάπτυξη, μια λανθασμένη αντίληψη που πρέπει να καταπολεμηθεί, έτσι ώστε να αξιοποιηθούν όσο το δυνατόν καλύτερα οι μεταναστευτικές και αναπτυξιακές πολιτικές.

Τα ΜΜΕ παρουσιάζουν, συνήθως, τους μετανάστες ως **θύματα**, ενώ **στην πραγματικότητα πρόκειται για ενεργά μέλη μιας κοινότητας τα οποία συνεισφέρουν τόσο στις χώρες υποδοχής όσο και στις χώρες προέλευσής τους**. Κάποιες άλλες φορές, οι μετανάστες παρουσιάζονται ως επικίνδυνοι εισβολείς. Σπάνια τους δίνεται η ευκαιρία να μιλήσουν για τους εαυτούς τους, ειδικά αν οι νεοεισερχόμενοι είναι γυναίκες, ενώ ακόμη πιο σπάνια παρουσιάζονται ως άτομα με ποικίλες επαγγελματικές δεξιότητες και προσωπικότητες (WACC Europe and CCME, 2017). Οι μετανάστες, ιδιαίτερα οι πρόσφυγες, συχνά παρουσιάζονται χωρίς ανθρώπινη υπόσταση και προσωπικότητα: παράλληλα, αυτό που προβάλλεται έντονα είναι η οικονομική πτυχή της μετανάστευσης (Greussing and Boomgaarden, 2017). Οι μετανάστες γίνονται άμεσα και έμμεσα αντιληπτοί ως «οι άλλοι, οι διαφορετικοί, οι ξένοι». Τα άρθρα για τους μετανάστες ως βιαστές ή εγκληματίες είναι πιο συχνά από ιστορίες που αναφέρονται στη θετική συμβολή τους, καθώς τα θετικά στοιχεία δεν έχουν «ενημερωτική αξία».

Παρά το γεγονός ότι είναι σημαντικό να καταπολεμηθούν οι εσφαλμένες αντιλήψεις της κοινής γνώμης σχετικά με τη μετανάστευση και την αιχμόρο ανάπτυξη, η γνώση των δεδομένων και των αριθμών δεν εγγυάται απαραίτητα τα επιθυμητά αποτελέσματα, ειδικά όταν οι συζητήσεις διέπονται από συναισθηματισμό. Επομένως, κρίνεται απαραίτητο να προσφέρουμε αντισταθμιστικές, πιο ανθρωποκεντρικές εικόνες για τη μετανάστευση και το άσυλο. Σύμφωνα με τις έρευνες, η ενσωμάτωση του ανθρώπινου στοιχείου στην παρουσίαση των μεταναστών αυξάνει τη συμμετοχή του κοινού στο ζήτημα (ODI, 2017). Οι πολιτικοί και επιχειρηματικοί ηγέτες καθώς και άλλα άτομα με εξουσία ενθαρρύνονται να μιλούν για τις θετικές πτυχές της μετανάστευσης, αφού έχουν, συχνά, σημαντική επιρροή στην κοινή γνώμη.

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που αφορά την άποψη της κοινής γνώμης σχετικά με την αιχμόρο ανάπτυξη είναι **η συμμετοχή του κοινού ανάλογα με την κοινωνική τάξη**. Όπως επισήμαναν οι εμπειρογνώμονες, η συμμετοχή περιορίζεται σε άτομα με συγκεκριμένο κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο. Η λεγόμενη μεσαία τάξη έχει σχετικά αισιόδοξες απόψεις, αφού τείνει να υποστηρίζει ότι μπορεί και πρέπει να αναληφθεί ατομική και συλλογική δράση, σε αντίθεση με τις κοινότητες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, οι οποίες δεν συμμετέχουν τόσο συχνά και είναι μάλλον απαισιόδοξες. Παράλληλα με την αντιμετώπιση αυτών των ανισοτήτων, είναι σημαντικό να προωθηθεί η γνώση για τις ευκαιρίες και τις ατομικές δράσεις στις οποίες μπορούν να συμμετάσχουν όλα τα μέλη μιας κοινότητας. Γι' αυτό, οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης δεν θα πρέπει να περιορίζονται σε ένα επιλεγμένο κοινό.

Η **αναπτυξιακή εκπαίδευση** αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε παγκόσμια ζητήματα. Παρέχει μια ολιστική προσέγγιση της αιχμόρου ανάπτυξης, συνδέοντας μια σειρά από διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης και της μετανάστευσης. Η ΕΕ διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στην υποστήριξη της εφαρμογής της αναπτυξιακής εκπαίδευσης σε εθνικό επίπεδο για περισσότερες από δύο

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

δεκαετίες. Ωστόσο, με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικών ερευνών, ενώ έκτοτε έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στο θέμα, η εφαρμογή απέχει πολύ από το να θεωρηθεί αποτελεσματική (Tarozzi and Inguaggiato, 2016). Για τον λόγο αυτό, οι εθνικές στρατηγικές στις περισσότερες χώρες θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω· το ζήτημα της αναπτυξιακής εκπαίδευσης ως μέρους των σχολικών αναλυτικών προγραμμάτων και της ανάπτυξης των ικανοτήτων των φορέων λήψης αποφάσεων θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με έναν περισσότερο αποτελεσματικό τρόπο. Ακόμη, είναι κρίσιμης σημασίας να ενσωματωθεί επαρκώς η παγκόσμια εκπαίδευση στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Παρόλα αυτά, στους εκπαιδευτικούς θα πρέπει να δοθεί αρκετή ευελιξία, ώστε να υλοποιήσουν με επιτυχία την αναπτυξιακή εκπαίδευση και να αξιοποιήσουν στο μέγιστο τις δυνατότητές της.

Συστάσεις για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ

Η σημαντικότερη πρόκληση σε επίπεδο ΕΕ είναι η σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ ορισμένων παραγόντων, συμπεριλαμβανομένου κάθε κράτους-μέλους ξεχωριστά καθώς και των διαφορετικών θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Λόγω της ύπαρξης ασυμμετρίας συμφερόντων, η έκκληση για Συνοχή Αναπτυξιακής Πολιτικής (ΣΑΠ) φαίνεται απίθανο ότι θα επιφέρει επιτυχή αποτελέσματα. Επομένως, είναι ζωτικής σημασίας να σταματήσουν να τίθενται προϋποθέσεις χορήγησης βοήθειας τόσο σε διμερείς όσο και σε πολυμερείς συμφωνίες με τρίτες χώρες. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δέσμευση για ανάπτυξη θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποτελούν τον βασικό στόχο των διαπραγματεύσεων.

Επιπλέον, κρίνεται αναγκαίο να ενισχυθούν τα αναπτυξιακά οφέλη της μετανάστευσης μέσω περισσότερο συνεκτικών πολιτικών μετανάστευσης. Η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της θα πρέπει να παρέχουν περισσότερες δυνατότητες για τη νόμιμη μετανάστευση ατόμων τόσο υψηλής όσο και χαμηλής ειδίκευσης, να βελτιώσουν τους μηχανισμούς ένταξης και να διευθετήσουν την προστασία των δικαιωμάτων όσων επανεισάγονται από τρίτες χώρες.

Παράλληλα, η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να παρέχει χρηματοδοτική και διαρθρωτική στήριξη με στόχο τη βελτίωση των εκστρατειών για την παγκόσμια εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών στα κράτη-μέλη. Δεδομένου ότι οι εσφαλμένες αντιλήψεις της κοινής γνώμης σχετικά με τη μετανάστευση και η διαστρεβλωμένη κάλυψη της όλης διαδικασίας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης επηρεάζουν την εθνική πολιτική και αντίστοιχα τις συζητήσεις σε επίπεδο ΕΕ, η ευαισθητοποίηση θα πρέπει να αποτελέσει μία από τις κύριες προτεραιότητες όσον αφορά, τόσο στη χρηματοδότηση, όσο και στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των υπεύθυνων φορέων, όπως, για παράδειγμα, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚΠ).

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Αυτή η ενότητα περιγράφει τα βασικά ευρήματα που προέκυψαν από τις εθνικές εκθέσεις της Αυστρίας, της Βουλγαρίας, της Κροατίας, της Κύπρου, της Γερμανίας, της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Λιθουανίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβενίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι τα εθνικά πλαίσια διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ. Ορισμένες χώρες, όπως η Αυστρία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, έχουν μακρά ιστορία ως χώρες προορισμού μεταναστών. Κατά συνέπεια, οι χώρες αυτές έχουν συγκροτήσει πιο ολοκληρωμένες ατζέντες μεταναστευτικής πολιτικής σε σχέση με τις περισσότερες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ) που δεν έχουν αποτελέσει ποτέ σημαντικές επιλογές προορισμού μεταναστών. Αν και η μεταναστευτική κρίση επηρέασε άμεσα τα κράτη-μέλη του Νότου, η Ανατολική Ευρώπη έχει δεχτεί σχετικά λίγους αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Επομένως, η παρούσα επισκόπηση δύναται μόνο σε

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

περιορισμένο βαθμό να παράσχει πολύτιμες γνώσεις που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο. Για τον λόγο αυτό, θα ήταν προτιμότερο να διαβάσετε τις εθνικές εκθέσεις ξεχωριστά.

Κοινή γνώμη

Σε όλες τις χώρες, παρατηρείται ότι στον δημόσιο διάλογο υπερισχύουν εχθρικές ή τουλάχιστον υπεραπλουστευτικές στάσεις απέναντι στο φαινόμενο της μετανάστευσης. Τα τελευταία χρόνια, οι αντι-μεταναστευτικές στάσεις έχουν γενικά ενισχυθεί σε ολόκληρη την Ευρώπη, όπως επισημαίνεται από τις εθνικές και τις διευρωπαϊκές δημοσκοπήσεις (Ευρωβαρόμετρο, 2017). Επίσης, σημειώνεται αύξηση της δημοτικότητας των εθνικιστικών κομμάτων σε μερικές χώρες, όπως η Ιταλία, η Γερμανία, η Αυστρία και η Πολωνία (Muis and Immerzeel, 2017). Ωστόσο, δεν πρόκειται για μια καθολική τάση. Όπως δείχνουν οι σχετικές εκθέσεις, σε ορισμένα κράτη-μέλη η «προσφυγική κρίση» φάνηκε να προκαλεί ως έναν βαθμό αισθήματα συμπόνιας. Η στάση αυτή έγινε περισσότερο εμφανής στην Ελλάδα, όπου, ενώ η μετανάστευση εξακολουθεί να θεωρείται σε μεγάλο βαθμό απειλή για την κοινωνικοοικονομική ασφάλεια των πολιτών της χώρας, η πλειοψηφία του πληθυσμού διατηρεί συμπονετική στάση απέναντι στους πρόσφυγες.

Ακόμη, σε αρκετές εθνικές εκθέσεις τονίστηκε η σχέση που υπάρχει μεταξύ της κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας και της στάσης των πολιτών απέναντι στη μετανάστευση. Όπως φαίνεται, οι αντι-μεταναστευτικές στάσεις αυξάνονται παράλληλα με τις οικονομικές δυσκολίες και είναι πιο διαδεδομένες σε ομάδες που είναι σχετικά μη προνομιούχες. Έπειτα, σύμφωνα με ένα άλλο ενδιαφέρον εύρημα, το υψηλό μορφωτικό επίπεδο των πολιτών ενισχύει τις θετικές τους αντιλήψεις για τη μετανάστευση. Η διαπίστωση αυτή συμβαδίζει με τα συμπεράσματα διεθνών ερευνών που υποδεικνύουν ότι όσο περισσότερα χρόνια δαπανώνται στην εκπαίδευση τόσο αυξάνεται η ανοχή στη μετανάστευση (Cavaille and Marshall, 2017).

Πέραν αυτού, η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη φαίνεται να είναι περιορισμένη σε πολλές χώρες, όπως η Μάλτα, η Λιθουανία, η Σλοβενία και η Αυστρία. Πιο συγκεκριμένα, η έννοια αυτή συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, ενώ οι κοινωνικές και οικονομικές πτυχές της αειφόρου ανάπτυξης σε μεγάλο βαθμό δεν αναγνωρίζονται. Ως εκ τούτου, κρίνεται απαραίτητο αφενός να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τους δεσμούς που υπάρχουν μεταξύ της μετανάστευσης και της αειφόρου ανάπτυξης και αφετέρου να παρουσιαστεί η δεύτερη με έναν πιο ολιστικό τρόπο.

Η κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα μέσα για τη διαμόρφωση του δημόσιου λόγου

Οι εθνικές εκθέσεις υποστήριζαν κυρίως τα προηγούμενα συμπεράσματα σχετικά με την κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης που προέκυψαν από την Έρευνα σε επίπεδο ΕΕ. Δεδομένου ότι η έννοια της μετανάστευσης υπερβαίνει το επίπεδο των προσωπικών εμπειριών, τα μέσα ενημέρωσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των στάσεων του κοινού. Ωστόσο, φαίνεται ότι υπάρχει περιορισμένη σχέση μεταξύ της μετανάστευσης και της αειφόρου ανάπτυξης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης των διαφόρων κρατών-μελών. Παρόλο που οι εικόνες της μετανάστευσης ποικίλλουν στο εσωτερικό αλλά και μεταξύ των χωρών, όπως φαίνεται, η ανταπόκριση των μέσων μαζικής ενημέρωσης στο θέμα της μετανάστευσης είναι συχνά αρνητική. Η τάση αυτή ενισχύθηκε περαιτέρω από την οικονομική ύφεση και τη λεγόμενη «προσφυγική κρίση», με αποτέλεσμα η έννοια της μετανάστευσης να γίνεται περισσότερο αντιληπτή ως πρόκληση παρά ως ευκαιρία.

Οι πρόσφυγες συχνά παρουσιάζονται είτε ως θύματα, είτε ως «εγκληματίες» ή «ανεπιθύμητοι», δίνοντας μεγάλη έμφαση στον «παράνομο» χαρακτήρα της μετανάστευσης τους. Οι συζητήσεις με αντικείμενο τις μεταναστευτικές

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

ροές είναι ελάχιστες και σπανίως γίνονται διασυνδέσεις μεταξύ των εισροών των μεταναστών και των παραγόντων που ωθούν στη μετανάστευση. Επομένως, είναι αναγκαίο να καταπολεμηθούν οι υφιστάμενες εικόνες της μετανάστευσης και, κυρίως, να αναπτυχθεί η ικανότητα των πολιτών να αξιολογούν με κριτικό πνεύμα το περιεχόμενο που προβάλλουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με τη βοήθεια μίας αποτελεσματικής αναπτυξιακής εκπαίδευσης. Αν και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ο θετικός απολογισμός της μετανάστευσης και της «προσφυγικής κρίσης» ήταν πιο εμφανής (π.χ. Ελλάδα), σε άλλες χώρες (π.χ. Λιθουανία και Πολωνία) τα μηνύματα στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ήταν εξαιρετικά απαισιόδοξα.

Όπως προτείνουν οι ειδικοί σε επιτόπιες έρευνες, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media) έχουν ολοένα αυξανόμενη επιρροή στην κοινή γνώμη. Συνεπώς, θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα σημαντικό μέσο για την προβολή θετικότερων εικόνων της μετανάστευσης και των δεσμών της με την αειφόρο ανάπτυξη. Ωστόσο, είναι εξίσου σημαντικό οι εν λόγω έννοιες να εξεταστούν με κριτική ματιά από τις πρώτες μέρες της προσχολικής εκπαίδευσης, ξεκινώντας από το νηπιαγωγείο, και να εφαρμοστούν σε προγράμματα δια βίου μάθησης. Επιπλέον, εθνικές εκθέσεις της Αυστρίας και της Λιθουανίας κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, ενώ οι πραγματικές γνώσεις είναι απαραίτητες για να καταπολεμηθούν οι επικρατούσες παρανοήσεις, δεν χρειάζεται να αποφευχθεί η συναισθηματική γλώσσα, καθώς οι σημερινές στάσεις απέναντι στη μετανάστευση είναι ήδη σε μεγάλο βαθμό συναισθηματικές.

Σε αρκετές χώρες, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης δεν αποδίδουν τη δέουσα σημασία στο περιβάλλον παρά το γεγονός ότι η πλειονότητα των πληθυσμών που αναλύονται τείνουν να ασχολούνται με οικολογικά ζητήματα. Επιπρόσθετα, σε ορισμένα κράτη-μέλη, η διεξαγωγή ερευνών σχετικά με την κάλυψη θεμάτων όπως, η αειφόρος ανάπτυξη και κυρίως οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης φαίνεται να γίνεται σε περιορισμένη κλίμακα.

Ερευνητική δραστηριότητα, υλοποίηση έργων και καλές πρακτικές

Αν και υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις, τόσο η ερευνητική δραστηριότητα όσο και η υλοποίηση έργων με θέμα τη σχέση μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο στις χαρτογραφημένες χώρες είναι περιορισμένη. Όπως διαπιστώνεται στις εκθέσεις της Κύπρου και της Λιθουανίας, η υλοποίηση έργων που σχετίζονται με την αειφόρο ανάπτυξη τείνει να επικεντρώνεται στο περιβάλλον, τη γεωργία και την ενέργεια, ενώ αποδίδεται μικρή σημασία στις κοινωνικές πτυχές της βιωσιμότητας. Πράγματι, στα περισσότερα κράτη-μέλη της ΕΕ δημοσιεύονται αρκετές μελέτες σχετικά με τη μετανάστευση, την ανάπτυξη ή/και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Ωστόσο, η ερευνητική παραγωγή με αντικείμενο τη σχέση μεταξύ της μετανάστευσης και της ανάπτυξης βρίσκεται ακόμη σε νηπιακό επίπεδο. Οι περισσότερες έρευνες και πρωτοβουλίες για τη μετανάστευση αφορούν στο άσυλο, στην ένταξη των μεταναστών και στις προκαταλήψεις της κοινής γνώμης κατά των μεταναστών, αλλά συσχετίζονται ελάχιστα με την ανάπτυξη.

Στην Αυστρία και τη Γερμανία, αν και σε περιορισμένη κλίμακα, παρατηρείται κάποια πρόοδος σε αυτό το θέμα. Παράλληλα, στο Ηνωμένο Βασίλειο παρατηρήθηκε ότι η σχέση μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης έτυχε ιδιαίτερης προσοχής από την ακαδημαϊκή κοινότητα.

Στις περισσότερες χώρες, εφαρμόζεται μία σειρά καλών πρακτικών όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη και ειδικότερα τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης που υλοποιούνται κυρίως από τις Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚΠ) και εγκαινιάζονται από ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κρατικούς φορείς. Αντίστοιχα, υπάρχουν ισχυρές, σχετικά μακρόβιες κοινότητες ΟΚΠ που ειδικεύονται στον τομέα της μετανάστευσης. Ωστόσο, ο αριθμός των πρωτοβουλιών που θα μπορούσαν να συσχετίσουν τη μετανάστευση με την ανάπτυξη είναι πολύ μικρός.

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

Πολιτικές μετανάστευσης, αειφόρος ανάπτυξη και διεθνείς δεσμεύσεις

Η πρόσφατη μεταναστευτική κρίση επέστησε την προσοχή στις εθνικές στρατηγικές για τη μετανάστευση, το άσυλο και την ενσωμάτωση μεταναστών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, οδήγησε στη θέσπιση νέας νομοθεσίας ή τροποποίησης παλαιότερων πλαισίων πολιτικής. Εντούτοις, φαίνεται ότι στις περισσότερες χαρτογραφημένες χώρες δεν υπάρχει άμεση σχέση των πολιτικών για τη μετανάστευση και το άσυλο με την αειφόρο ανάπτυξη και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Σε πολλές χώρες, ιδίως εκείνες που εντάχθηκαν πρόσφατα στην ΕΕ, τα προγράμματα μετανάστευσης και ασύλου εξακολουθούν να προσαρμόζονται στα πρότυπα και τις οδηγίες της ΕΕ.

Η έλλειψη συνοχής μεταξύ των εθνικών πλαισίων μετανάστευσης και των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης είναι ένα άλλο ζήτημα προς συζήτηση. Η ένταξη των μεταναστών εξακολουθεί να είναι προβληματική στα περισσότερα από τα χαρτογραφημένα κράτη-μέλη, ιδιαίτερα σε εκείνα που ποτέ δεν ήταν χώρες προορισμού, όπως η Σλοβενία, η Λιθουανία, η Βουλγαρία, η Πολωνία και η Κροατία. Οι μετανάστες, και ειδικά οι αιτούντες άσυλο, εξακολουθούν να υφίστανται διακρίσεις σε διαφορετικό, όμως, βαθμό. Για παράδειγμα, λαμβάνουν περιορισμένη κοινωνική βοήθεια, χαμηλής ποιότητας ή περιορισμένες υπηρεσίες ένταξης. Επίσης, οι μετανάστες έχουν περιορισμένη πρόσβαση στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τη δίκαιη απασχόληση και σε γενικές γραμμές, λαμβάνουν ελάχιστη υποστήριξη. Αν και η κατάσταση είναι σχετικά καλύτερη στη Γερμανία, την Αυστρία και το Ηνωμένο Βασίλειο, η γενική τάση αντιτάσσεται στους στόχους για ανάπτυξη. Επομένως, είναι σημαντικό να βελτιωθούν οι πολιτικές μετανάστευσης και ασύλου σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών και να μεγιστοποιηθεί ο αναπτυξιακός αντίκτυπος της μετανάστευσης.

Συστάσεις

Συστάσεις για τις Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο

Υπάρχει έντονη ανάγκη να ενισχυθεί η συμμετοχή του κοινού στην αειφόρο ανάπτυξη και συγχρόνως να δοθεί έμφαση στη σχέση της με τη μετανάστευση. Κατά συνέπεια, η ευαισθητοποίηση του κοινού θα πρέπει να παραμείνει ένας από τους βασικούς στόχους για την καταπολέμηση των εσφαλμένων αντιλήψεων της κοινής γνώμης. Το φαινόμενο της μετανάστευσης θα πρέπει να παρουσιάζεται με ολοκληρωμένο και ολιστικό τρόπο, ενώ η διαστρεβλωμένη εικόνα της διεθνούς μεταναστευτικής κίνησης ως απειλής για την εθνική ασφάλεια και την απασχόληση των πολιτών θα πρέπει να εξαλειφθεί. Γι' αυτό, κρίνεται απαραίτητο να διερευνηθούν περαιτέρω οι σχέσεις μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης.

Για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών, οι ΜΚΟ θα πρέπει να ενθαρρύνονται, ώστε να διαμορφώνουν και να συμμετέχουν σε θεματικά δίκτυα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Συνεπώς, η ανάπτυξη συμπράξεων μεταξύ διαφόρων ΜΚΟ, ΜΚΟ και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων καθώς και ΜΚΟ και κυβερνητικών οργάνων θεωρείται κεφαλαιώδους σημασίας.

Συστάσεις για κρατικούς φορείς σε εθνικό και τοπικό επίπεδο

Δεδομένου ότι η έλλειψη ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης του κοινού σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη είναι προφανής, οι κυβερνήσεις οφείλουν να προωθήσουν και να κοινοποιήσουν την έννοια αυτή καθώς και την Ατζέντα 2030 στο ευρύ κοινό. Παρόλο που ενθαρρύνεται η χρηματοδότηση των ΟΚΠ, οι δραστηριότητές τους περιορίζονται συχνά σε έργα βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Επομένως, κρίνεται σκόπιμο οι αρχές να συνεργαστούν με ΜΚΟ για την πραγματοποίηση εκστρατειών ευαισθητοποίησης που θα ήταν καταλληλότερες για εθνικά ή τοπικά πλαίσια. Ακόμη, οι κρατικοί φορείς ενθαρρύνονται να συνεργάζονται μεταξύ τους, καθώς σε ορισμένες

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

χώρες υπάρχει έλλειψη συντονισμού μεταξύ των διαφόρων κρατικών οργανισμών. Παράλληλα, θα πρέπει να συνεχίσουν να συνεργάζονται με ΜΚΟ καθώς και με εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Εξίσου σημαντικό είναι να συνεχιστεί η βελτίωση των εθνικών πολιτικών για τη μετανάστευση και το άσυλο καθώς και οι εθνικές στρατηγικές και η υποστήριξη της αναπτυξιακής εκπαίδευσης. Τέλος, οι σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης θα πρέπει να ενσωματωθούν στις στρατηγικές μετανάστευσης.

Συστάσεις για δημοτικές αρχές σε τοπικό επίπεδο

Οι δημοτικές αρχές, με τη σειρά τους, ενθαρρύνονται να ξεκινήσουν ή/και να συμμετάσχουν σε εκστρατείες ευαισθητοποίησης, ενδεχομένως σε συνεργασία με ΜΚΟ. Είναι σημαντικό οι δήμοι να κοινοποιούν αποτελεσματικά πληροφορίες σχετικά με τη μετανάστευση, το άσυλο καθώς και τα τοπικά έργα αειφόρου ανάπτυξης. Ιδιαίτερα σε χώρες με σημαντικό πληθυσμό μεταναστών, οι δήμοι θα πρέπει να διευκολύνουν την ένταξη των νεοαφιχθέντων. Καλούνται, επίσης, να δημιουργήσουν πλατφόρμες που θα ενθαρρύνουν τον διάλογο και την επικοινωνία μεταξύ τοπικών και μεταναστευτικών κοινοτήτων.

Συστάσεις για εκπαιδευτικά ιδρύματα σε εθνικό και τοπικό επίπεδο

Η μετανάστευση και η αειφόρος ανάπτυξη μέσω της αποτελεσματικής παρουσίασης της αναπτυξιακής εκπαίδευσης θα πρέπει να ενσωματωθεί στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ), όπως η Πολωνία, η Λιθουανία, η Βουλγαρία, η Κροατία και η Σλοβενία είναι πιθανό να δεχθούν μεγαλύτερο αριθμό μεταναστών στο μέλλον. Επομένως, κρίνεται απαραίτητο να βελτιωθούν οι διαπολιτισμικές και διαθρησκευτικές δεξιότητες των μελλοντικών εκπαιδευτικών. Βέβαια, αν λάβουμε υπόψη την εξαιρετικά αρνητική αντιμετώπιση της μετανάστευσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, εύκολα κατανοούμε την ανάγκη να αναπτυχθεί η κριτική ικανότητα των ευρωπαϊκών πληθυσμών απέναντι στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τόσο στο σχολείο όσο και σε μεταγενέστερα στάδια της ζωής του ανθρώπου. Η αναπτυξιακή εκπαίδευση δεν θα πρέπει να περιλαμβάνεται μόνο στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών κάθε μαθήματος, διότι, αν περιοριστεί μόνο σε αυτό, θα χρειαστεί να ληφθούν συμπληρωματικά μέτρα για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών και τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους, ώστε να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν τις ψηφιακές τεχνολογίες.

Συστάσεις για μελλοντικούς ερευνητικούς τομείς σε εθνικό και τοπικό επίπεδο

Η σχέση μεταξύ αειφόρου ανάπτυξης και μετανάστευσης έχει ερευνηθεί ελάχιστα στην πλειοψηφία των χαρτογραφημένων χωρών. Γι' αυτό, η έρευνα σχετικά με το θέμα αυτό πρέπει να επεκταθεί περαιτέρω τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ. Η κάλυψη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, η ενασχόληση των εκπαιδευτικών με θέματα μετανάστευσης στην τάξη, οι αναλύσεις καλών πρακτικών των πολιτικών για την Μετανάστευση και την Ανάπτυξη είναι μόνο μερικά από τα πεδία που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο μελλοντικών ερευνών.

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Adamo, S. B. (2009). Environmentally induced population displacements. IHDP Update, p. 13-21.
2. Cavaille, C. and Marshall, J. (2017). *Education and Anti-immigration Attitudes: Evidence from Compulsory Schooling Reforms Across Western Europe*. Georgetown University and Columbia University: working paper. Available at: https://scholar.harvard.edu/files/cavaille/files/education_and_anti_immigration_attitudes_may2017.pdf
3. De Haas, H. (2010). Migration and Development: A Theoretical Perspective. *International Migration Review*, 44(1), p. 227-264.
4. ECDPM and ICMPD (2013). Migration and Development Policies and Practices: a Mapping Study of Eleven European Countries and the European Commission. Commissioned by SDC.
5. European Commission (2017). Special Eurobarometer 455: "EU Citizens' Views on Development, Cooperation and Aid." EU report. Available at: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/77899>
6. European Commission (2018). Special Eurobarometer 469: "Integration of immigrants in the EU." EU report. Available at: https://ec.europa.eu/home-affairs/news/results-special-eurobarometer-integration-immigrants-european-union_en
7. European Parliament (2016). *Briefing: Growing Impact of EU Migration Policy on Development Cooperation*. Available at : [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2017\)614577](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2017)614577)
8. European NGO Confederation for Relief and Development (CONCORD) (2015). *Coherence for Migration and Security. And What about Development?* [online] Bruxelles: CONCORD. Available at: https://concordeurope.org/wp-content/uploads/2015/04/SpotlightReport_Migration_2015.pdf?4469ec&4469ec
9. Greussing, E. and Boomgaarden, H. G. (2017). Shifting the Refugee Narrative? An Automated Frame Analysis of Europe's 2015 Refugee Crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11), p. 1749-1774
10. Kawachi, I., et al. (1997). Social capital, income inequality and mortality. *Public Health* 87: 1491–1498.
11. Khambule, I. and Siswana, B. (2017). How Inequalities undermine Social Cohesion: A Case study of South Africa. G20 Insights. Available at: http://www.g20-insights.org/wp-content/uploads/2017/05/10_Inequality_How-Inequalities-undermine-Social-Cohesion.pdf
12. Knoll, A. and Hong, A. (2016). Strengthening the Migration-Development Nexus through Improved Policy and Institutional Coherence. KNOMAD.
13. Martin, M. (2013). *The Global Approach to Migration and Mobility: the State of Play*. Statewatch. Available at: <http://www.statewatch.org/analyses/no-215-gamm-state-of-play.pdf>

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].

14. Muis, J. and Immerzeel, T. (2017). Causes and Consequences of the Rise of Populist Radical Right Parties and Movements in Europe. *Current Sociology*, 65(6), p. 909-930.
15. Overseas Development Institute (ODI) (2017). *Migration and the 2030 Agenda for Sustainable Development*. London: ODI. Available at: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/11751.pdf>
16. Putnam, R. D., Leonardi, R., and Nanetti, R. Y., (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton University Press, Princeton, N.J.
17. Tarozzi, M., Inguaggiato, C., (Eds.) (2016). *Global Citizenship Education in Europe. A Comparative Study on Education Policies across 10 EU Countries*. Research deliverable issued within the European project “Global Schools”, Trento, Italy: Provincia Autonoma di Trento. Available at: https://issuu.com/globalschools/docs/h_digest
18. World Association for Christian Communication – Europe Region (WACC Europe) and the Churches’ Commission for Migrants in Europe (CCME) (2017). *Changing the Narrative: Media Representation of Refugees and Migrants in Europe*. [online] Refugees Reporting. Available at: http://www.refugeesreporting.eu/wp-content/uploads/2017/10/Changing_the_Narrative_Media_Representation_of_Refugees_and_Migrants_in_Europe.pdf
19. World Bank (2018). Migration and Development Brief 29. [online] Available at: <http://www.knomad.org/publication/migration-and-development-brief-29>

PARTNERS

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of CARDET and its project partners and do not necessarily reflect the views of the European Union. [InterCap project number: CSO-LA/2017/388-136].